

S PROSLAVE OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU IN DNEVU KNJIŽNICARJEV V HORJULU

Ljubiteljska kultura še ne bo zamrla

Prireditve, kakršna je današnja, niso namenjene samo spominu največjega slovenskega pesnika. Preteklost nas zavezuje razvijanju tisočeri bogastev duhovnega življenja, ki nas je vedno znova potrjevala kot enakopraven narod v družbi najrazvitejših narodov Evrope.

S temi besedami je v petek, 5. februarja Marjan Gabrijelčič, predsednik ZKO Slovenije v prenov-

ljeni dvorani PD Horjul pozdravil letošnjo proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku, ki je, kot navadno, sovpadal tudi z dnevom knjižničarjev.

Ugledni kulturni delavec se je ob tej priložnosti dotaknil tudi vse bolj žalostnega in nezavirljivega stanja v naši ljubiteljski kulturi, ki se je ob dram-

skih (beri: jalovih) ukrepih zvezne vlade znašla malodane na beraški palici.

Proslava, ki je bila v svojem jedru pravzaprav posvečena knjižničarjem, si seveda tudi to pot ni bilo moč zamašljati brez samih knjižnih ustvarjalcev – pisateljev. Ob jubileju Ivanu Potrču, ki je praznoval pred kratkim 75. obletnico rojstva, se jih je zbralo kar petnajst, predsednik ZKO Ljubljana Vič-Rudnik pa je ob tej priložnosti izročil vodji matične knjižnice Bredi Bajuk priznanje za spodbujanje ljubiteljski par **Ivana Potrča in Branko Jurca**, s katerima se je, podobno kot lani z Antonom Ingoličem pogovarjala **Viljenka Jalovec**. Književnika sta v sproščenem in docela improviziranem pomenku nadrobila nekaj spominskih drobcev iz svoje bogate ustvarjalne preteklosti (še zlasti začetka) in prebrala črtice iz svojih novejših knjižnih del (Ivan Potrč črtico »Weg in die Freiheit« – Pot v svobodo, iz svoje knjige »Koraki«, žena Branka Jurca pa otroško »Pot okoli sveta« iz zbirke zgodbic »Dobra volja je najboljša«).

K zanimivi živi besedi priznanih umetnikov, ki so jo dodatno dopolnile še recitacije Prešernovih pesmi, (recitalit je Tine Škafar iz KPD Barje) in predstavitev naših knjižničarjev, je kot nalašč prila ubrana zborovska pesem in ples. Za te so to pot poskrbeli mešani pevski zbor PD Horjul, mešani zbor KUD Dobrova (s solistom Venčeslavom Zadavcem), folklorna skupina KUD Šentjošt in mladi plesni par Nataša Potočnik in Mojca Mladenočič z Dobrove. Celotni program pa je z večjim in preizkušenim prijemom vodil **Matko Zdešar**.

Barje za slovenski kulturni praznik

Mnogi kar verjeti niso mogli, da so krajan tega prostora še vedno tako navezani na delo KUD Barje. Ob polni dvorani so prisluhnili programu, ki so ga člani KUD-a pripravili v počastitev slovenskega kulturnega praznika v soboto 6. februarja zvečer. Po vsebinsko zgoščenem slavnostnem nagovoru predsednika društva Milana STARINA je sledil kulturnoumetniški program, ki je slehernega dobesedno prevzel in prijetno presenetil. Nastopila je plesna skupina mladih z izredno lepo in domiselno vsebino. Aplavz je zagotovo priznanje in vzpodbuda nastopajočim, mladi vaditeljici Staši PETEK pa nagrada in potrditev »legitimacije« za bodoče delo.

Prijetno presenečenje pa je bil nastop domače folklorne skupine, ki se je v novi sestavi mladih zelo uspešno predstavila in s tem nadaljuje tradicijo svojih predhodnikov. Vaditeljici Ireni ŠKRABA gre vse priznanje, da je v razmeroma kratkem času poskrbela za to predstavitev. Občinstvo je z burnim aplavzom potrdilo priljubljenost folklornega nastopa, zato so morali kar dvakrat ponoviti.

Zbor moškega pevskega zbora, ki je Barjanom v ponos, je z izbranimi pesmimi obogatil slavnost-

no prireditev. Ne gre prezreti tudi umetniško podano recitacijo Prešernovega »Ribiča«, ki ga je z vsem srcem predstavil Tine ŠKAFAR, član dramske sekcije KUD Barje.

Kulturna dejavnost kot tradicija in življenjska potreba je in bo tudi v prihodnje sestavina dela in življenja krajanov Barja.

TONA ZADNIKAR

Bogata bera Kristofovih del

Podobno kot že vrsto let, so v prostorih OŠ Horjul tudi na letošnji predvečer slovenskega kulturnega praznika pripravili zanimivo razstavo slikarja – domačina Franca Zupeta-Kristofa. To pot je bilo na vpogled kar šestdeset del – portretov, krajin, tihožitij, skic pa tudi študij, ki jih je umetnik ustvaril v razdobju enega samega leta. Še razveseljivejši pa je bil nemara slikarjev poskus, da se preizkusi tudi v novih, še ne preizkušenih ustvarjalnih prijemih, ki so bili razvidni še zlasti pri (že kar elongirani) podobi Jezusa in (bogato koloriranim) tihožitju in sončnicami.

B. VRHOVEC

Krvodajalstvo v upadu?

Ena od najpomembnejših dejavnosti RK je organizacija krvodajalstva. V Sloveniji je bil od vsega začetka, to je od 1953. leta, velik odziv prostovoljnih krvodajalcev in samo z ozirom na to, glede na število prebivalcev med prvimi na svetu. Vzpon smo beležili vse do leta 1984., od tedaj dalje pa opažamo upad. Največji padec je v letu 1987, po podatkih Zavoda za transfuzijo SRS v Ljubljani, kar 8,3%. To nazadovanje je za samooskrbo krvi in njenih sestavin v naši republiki, lahko usodno.

ZAKAJ? Samooskrba krvi in njenih sestavin pomeni zanesljivo zdravstveno zaščito. Ta se odraža na več načinov. Znano je, da Zavod za transfuzijo opravlja redne teste krvi, katerih rezultati kažejo zdravstveno stanje krvodajalca. Krvodajalstvo tako odraža lasten zdravstveni interes in je hkrati »odsev človečnosti in zato tudi eno izmed meril za našo osveščenost in solidarnost do sebe in drugih.« Pomembno je vedeti, da smo bili v Sloveniji prvi, ki smo pričeli s testiranjem v zvezi z ev. okužbo z aidsom. Prve poizkusne teste smo opravili že v letu 1985., od 8. 1. 1986 dalje pa je bil testiran vsak prostovoljni krvodajalec.

Ze pred odkritjem aidsa, je bil vsak krvodajalec testiran v zvezi z obolenji, ki se prenašajo s krvjo, kot so npr. spolne bolezni, hepatitis B ozir. bolj znan pod imenom virusna zlatenica in dr. Prav zaradi možne okužbe, ki bi nastala z večkratno uporabo igle, Zavod za transfuzijo SRS v Ljubljani, že 20 let uporablja igle le enkrat. To pa pomeni, da krvodajalec ob dajanju krvi ne more biti okužen z nobeno boleznijo.

KAKŠNE SO MOŽNE POSLEDICE, ČE KRVI NE BOMO IMELI DOVOLJ Predvsem bomo morali kri in njene sestavine dobivati od drugod, to je iz drugih republik, kar je malo verjetno, saj imajo povsod v Jugoslaviji slabše razvito krvodajalstvo kot pri nas ali uvažati kri iz drugih držav. Za to kri pa ne moremo biti gotovi, da je bil krvodajalec zdrav. Med najbolj pogostimi prejemniki tuje krvi – hemofiliki, imamo primere, ki so se okužili z aidsom, ob prejemu uvožene sestavine krvi. Pri nas te sestavine nimamo, ker nimamo dovolj velike količine potrebne krvi. Ob večjem upadu odziva na krvodajalske akcije, bi eventualen uvoz krvi lahko ogrozil tudi druge prejemnike ozir. skupine prejemnikov krvi. Vsi smo potencialni uporabniki darovane krvi.

Tudi naša Občinska organizacija RK ugotavlja slabši odziv krvodajalstva ob dnevih, ko imamo akcije. Zato smo se odločili za razgovore po tistih delovnih organizacijah, kjer je v preteklosti odzivnost potekala normalno ali celo nadpovprečno, danes pa udeležbe praktično ni. Namen razgovorov je bil ugotoviti vzroke za tako stanje in najti način za motiviranje k ponovno večji udeležbi.

Po razgovorih so najpomembnejši vzroki:

- upad solidarnosti
- strah pred okužbo z aidsom
- dezinformacije o prodaji krvi
- velika fluktuacija delavcev – prostovoljnih krvodajalcev
- delovne organizacije nimajo organizatorjev krvodajalstva
- pri organizaciji krvodajalstva pa DO ni opore vodilnih delavcev.

Eden od novejših vzrokov za upad krvodajalstva je tudi odklanjanje krvodajalcev zaradi njihove slabe kvalitete krvi, kar je posledica poslabšanih ekonomskih razmer.

KAJ LAHKO PRIPOROČAMO OB ZAKLJUČKU TEGA PRISPEVKA?

Bodimo solidarni? Dajanje krvi drugemu danes, je lahko garancija, da jo bomo jutri deležni sami. **Krvi ne more nadomestiti nobena druga tekočina!**

Krvi ne prodajamo, saj je še za lastne potrebe nimamo dovolj. Iz prejšnje vsebine smo lahko zasledili, da nam primanjkuje nekaterih krvnih sestavin, ki smo jih mi prisiljeni uvažati. Da nimamo zalog pa najbolj vedo tisti krvodajalci, ki jih zdravniki kličejo na odzvem krvi ob zahtevnejših zdravstvenih posegih – operacijah.

Ne na robu pa naj bo naša želja po čim tesnejši povezavi prostovoljnih krvodajalcev med seboj in posredovanje njihovih pozitivnih izkušenj med delovne tovariše. Samo tako bomo lahko okrepili razrahljano vrsto teh, ki so vsak trenutek pripravljeni z življenjsko tekočino priskočiti na pomoč neznanec. Kajti, **krvodajalstvo je prostovoljno, anonimno in solidarnostno.**

Občinska organizacija RKS Ljubljana Vič-Rudnik

Viri: Krvodajalstvo na Slovenskem Seminar za organizatorje krvodajalstva dne 23. 12. 1987

DOM ZA STAREJŠE OBČANE NA BOKALCAH

Življenje dehti tudi v jeseni

Na obrobju krajevnih skupnosti Brda in Vrhovec ponosno stoji Dom starejših občanov – Enota Bokalce, ki se v sončnih dneh njegova belina še bolj izpostavlja očem. Zelo blizu doma je speljana avtocesta, ki pa niti ne moti najbližjega okolja, saj je še vedno dovolj možnosti za sprehode in postanke v senci v vročih poletnih dneh.

Dom so pričeli graditi že pred vojno. Po prvotnem načrtu naj bi bila to Agronomska fakulteta. V neposredni bližini se je tedaj razprostirala velika drevesnica. Z gradnjo so nadaljevali po drugi svetovni vojni. Namembnost je bila spremenjena in 29. 9. 1953 je vpisan prvi oskrbovanec Doma Bokalce.

Franc Magister, direktor Doma starejših občanov Ljubljana Vič-Rudnik je povedal, da sodita pod skupno upravljanje Enota Bokalce in Enota Kolezija in posredovalno zaokroženo sliko o delu in življenju v teh domovih. Celoten 240 članski kolektiv se trudi, da bi stanovalci domov – v Enoti Bokalce je 350, v Enoti Kolezija pa 192 stanovalcev, dostojno preživljali jesen življenja. Delo je razmeroma težko in triizmensko. Delati je treba vsak dan, tudi med prazniki. »Pri nas se ne da zapreti »štacune«, je na pol v šali dejal tovariš direktor in pripomnil, da v delovnem kolektivu ni pretiranih nesporazumov. Zaposlene so predvsem ženske. Letna fluktuacija dosega 15 odstotkov.

Leta 1984 so pričeli in leta 1987 končali z adaptacijo in prenovo matičnega doma Bokalce. Dogradili so tudi nov sodoben objekt in s tem veliko pridobili. V celoti so dosegli posodobitev in primeren standard (manjše sobe, dnevni prostori, telovadnica, večnamenska dvorana, sodobne kopalnice, sušilnica za perilo itd.). V okviru Zdravstvenega doma Vič imajo stalno zdravstveno ambulanto in strokovne sodelavce. Nadvse pomembno pa je za stanovalce aktivno preživljanje prostega časa.

Po izdelanih bogatih programih izvajajo delovno-zabavno terapijo po psihofizičnih sposobnostih (ročna dela, razstave v domu in v krajevni skupnosti, šah, poslušanje glasbe, petje, branje) in pri tem omogočajo ohranjanje samozavesti ter občutek osebne moči in sposobnosti. Enkrat letno organizirajo enodnevnne izlete po Sloveniji. V letu 1987 so organizirali tudi letovanje na morju. Dve skupini po tride-

set stanovalcev s spremstvom sta preživeli v Mercatorjevem domu v Dajli. Bili so zelo navdušeni, zato bodo s tako obliko nadaljevali tudi v prihodnje.

Veliko veselje in občutek domačnosti pripravi kolektiv stanovalcem tudi z organizacijo raznih prireditev in proslav. Nekaj dni pred Novim letom so v lepo okrašeni dvorani skupaj priredili silvestrovanje in jih obdarili s knjigami in kasetami. Zelo dobro sodelujejo s krajevnima skupnostma Brdo in Vrhovci, še posebej s Komisijo za socialno varnost pri Svetu KS Vrhovci in Društvom prijateljev mladine Vrhovci-Brdo, z OŠ Vlado Miklavc Vrhovci, VVO Angele Miklavc in Gasilskim društvom Brdo. Zato ni naključje, da so na praznovanju krajevnega praznika Brdo-Vrhovci julija 1987 prejeli priznanje za nesebično osebno angažiranost in sodelovanje Roza Micevski, Mirjam Režek in Franci Prek – vsi člani kolektiva Enota Bokalce. Prav tako se uspešno povezujejo tudi z zunanji delovnimi organizacijami Zmaga, Rašica, ki jim pomagajo z ostanki usnja in volne.

To je okvirni prerez utripa življenja, kjer se prepletajo starost, mladost, zdravje, bolezen, delo in ne nazadnje človeška notranja lepota – skrb za sočloveka.

Na vprašanje, ali jih bo protiinflacijski program obšel, je tovariš direktor vidno zaskrbljen dejal, da bodo pri visokih stroških hrane, toplotne energije in ostale drage režije ter pri samo 18 odstotnem povišanju oskrbe stanovalcev v decembru, tudi oni ob letnem obračunu zašli v rdeče številke.

V nadaljevanju je povedal, da se programov pri starejših in bolnih ljudeh ne da krčiti. Hrana, toplota, zdravstvena nega, oskrba in posebna nega mora biti. Osebni dohodki pa že sedaj zaostajajo za gospodarstvom. Kadrovski normativi so v skladu s potrebami. Osebnje fizično ne zmore več. Z dodatno obremenitvijo bi imeli mlade delovne invalide. To pa bi povzročilo družbi nove probleme in stroške.

Za konec še novoletna želja tovariša direktorja: zdravje, vzdržljivost, pošteno delo in upa na maksimalno angažiranost delovnega kolektiva še naprej, da bi stanovalci obeh domov čim manj občutili tegobe in krize, ki nas žal, danes obkrožajo.

MARA VRHOVEC

90-letnica Marije Simon

Častitljivi življenjski jubilej, devetdesetletnico življenja je v decembru 1987 praznovala Marija Simon, stanujoča na Vrhovcih. Ob tej priložnosti jo je obiskal predsednik RK Janez Koprivec in ji prinesel čestitke in cvetje. Čestitke je takoj prebrala brez očal. Drobna in urnih kretenj, v začetku malo vznemirjena, se je hitro razgovorila. Besede so ji kar vrele iz ust. Pričela je obujati spomine iz mladih in poznejših let.

»Starši so bili posestniki v Mengšu. Bila sem najstarejša od dvanajstih otrok. Šest nas je še živih. Mati je bila zelo verna. Tudi mi smo hodili v cerkev, a tamlaide smo gledale bolj po

fantih, pa kakšno ruto je katera imela«... je pripovedovala in se smejala. Sedaj ko so prazniki, pravi, da zelo veliko premišljuje o vse-mogočem in kar ne more verjeti, kako se je vse spremenilo.

S petnajstim leti je zapustila domače ognjišče in na materino željo odšla v Zagreb v »klošter«, kjer se je naučila tudi dobro kuhati. Po vrnitvi domov je počutila zelo samostojno in kmalu je odprla gostilno »na račun«. Poročila se je pri tridesetih, vendar ni šlo, zato se je po desetih letih ločila. Drugo svetovno vojno je preživela brez večjih težav. Otrok ni bilo, kruha malo, vendar šlo je. Z drugim možem je bila poročena 24 let. Na Vrhovec se je preselila leta 1968. Že dolgo živi sama. Ne gre nikamor. Najnujnejše ji prinesejo tabličnjaki iz hiše, saj so dobri. Zadnje čase pa ji kdaj prinese član RK kosilo iz osnovne šole. Ostalo postori sama. S ponosom pokaže urejeno perilo in obleke v omarah. Za dogodke po svetu se tudi zanima. Saj ima televizor in tranzistor, ki si ga da zvečer pod zglavje, da ve, koliko je ura in kakšno vreme bo. Pokojnino prejema po možu. »Ta družba je dobra«, pravi. Nič ji ne manjka. Predvsem pa ji veliko pomenijo obiski in pozornost od Rdečega križa. V novem letu pa želi zdravje, mir in vsem dobro.

Mara Vrhovc.